

Tisztelet az édesapáknak

– Apák napi konferencia a KINCS-ben

A Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért (KINCS) és a Népesedési Kerekasztal közismert előadóiban és édesapákban, témákban és gondolatokban gazdag apák napi konferenciát szervezett június 13-án.

Fűrész Tünde, a KINCS elnöke köszöntő beszédében megjegyezte: Amerikából indult az kezdeményezés, amely szerint minden év június harmadik vasárnapján megkezdik az apák napját. Furcsa lehet, hogy amerikai hagyományt népszerűsítsenek Magyarországon, de az ötlet támogatandó; beszélni kell az édesapák szerepéről, hiszen a család és a népesedés területén meghatározó szerepük van – tette hozzá, és emlékeztetett *Kopp Mária* pszichológus elhíresült mondatára: „*Pelenkázz, tovább élsz*”.

Székely András, a Népesedési Kerekasztal vezetője ezzel összefüggésben úgy fogalmazott: azok a férfiak, akiknek jó a kapcsolatuk a gyerekükkel, tovább élnek. Szerinte az anyák napi köszöntések sokszor arról szólnak, hogy a családban az anyáé a legnagyobb feladat, felelősség. Ez talán nekik sem jó – mondta, és hozzátetteremélt, hogy eljön a nap, amikor nem külön az anyák és az apák napját ünnepelünk, hanem együtt a szülőket, a szülők napját.

Puja Andrea, erdélyi származású énekesnő ezúttal is lenyűgözte a hallgatóságot, két szívet melengető zenei részlettel. Az első *Kodály Zoltán*, *Háry János* című művéből Örzse dala, a második *Catalani*, *La Wally* című operájából Wally híres áriája. Mindkét dal a párkapcsolat

latról, a szeretett férfi iránti vágyról és a hiánya miatt érzett aggodalomról szól. Andreát a zongoránál ezúttal is **Mazalin Wanda** kísérte.

Novák Katalin, család- és ifjúságügyért felelős államtitkár nyitóbeszédében így fogalmazott: egy gyermeknek szüksége van édesapára és édesanyjára egyaránt, ahogy a szülőknek is szükségük van egymásra. Olyan együttműködő szülőkre van szükség, akik példát tudnak mutatni gyermekeiknek. Az élet velejárója az is, hogy az együttélés nem mindig sikerül, sérül, erről is beszélni kell, de alapvetően mindenki kétszülős családra vágyik. Amikor egy gyermek születik, egy család, azaz egy édesanya és egy édesapa is születik – hangsúlyozta, hozzátéve: ilyenkor megváltozik a férfi és a nő világlépe, más dolgokat vesznek észre és tartanak fontosnak, megváltoznak a fogyasztási szokásaik, és megszületik egy újfajta aggodás és büszkeség érzése. Meggyőződése szerint az édesapák más mintát mutatnak, és másfajta biztonságot nyújtanak a gyermeküknek. A lazaság jobban jellemző a férfiakra, sok apró helyzetben kevésbé törekednek a tökéletességre. Kiemelte: az apa nem *segít* otthon, hanem kiveszi részét a házimunkából, hiszen a gyermeknevelés közös felelősség, ami közös örömeket és közös feladatokat jelent. Beszélt arról is, hogy az apaság és a férfiaság nem egymást kizáró kifejezések, ez a két fogalom erősíti egymást; apává válni nem férfiatlan, hanem kifejezetten férfias dolog. Fontos az elismerés – folytatta az államtitkár, azaz el kell ismerni azt a tevékenységet, amit a férfiak nemcsak a munkahelyükön, hanem a családban tesznek, hiszen ahogy a gyermekes nők is, a férfiak is kettős terhet viselnek. Egy gyermek számára az a minta, amit a szülőktől lát, nagyon meghatározó – emelte ki, hozzátéve: ezért is fontos, hogy a férfiaknak legyen munkájuk, ez legyen az anyag biztonság alapja egy család számára. Ezért sokat tesz a kormány – folytatta, példaként említette, hogy a férfiak munkanélküliségi rátája csökkenését 3,8%-ra vagy a kétgyermekesek családi adókedvezményének növekedését 40 ezer forintra. Beszélt arról is, hogy a magyar családtámogatások a választás szabadságát nyújtják, hiszen ma mindkét szülő igénybe veheti a gyermekek után járó pótszabadságot, és a családtámogatások teljes spektruma (szülési utáni szabadság, gyed, gyed extra, gyes) is elérhető az édesapák számára is – rajtuk áll tehát, hogyan használják ki ezeket a lehetőségeket.

Léder László, az Apa Akadémia vezetője szerint az anya és az apa a család egyenrangú szereplői és mindkettőnek nagyon fontos szerepe van abban, hogy a vágyott gyermekek megszülessenek. Felidézte a hollywoodi filmek gyermekvállalási pillanatát (amikor a nő egyedül elvég-

zi a tesztet, majd azon izgul, hogyan mondja el a hírt a leendő apának, aki pedig leissza magát, amint megtudja a hírt), és egy ennek ellentmondó 2010-es angliai kutatást. Ez utóbbi szerint az apák 80%-a elégedettséget vagy óriási örömet érez, ha megtudja, hogy gyermeke lesz; 50%-uk már a várandósági tesztnél is jelen van; közel 100%-uk elkíséri párját az UH-vizsgálatokra; és 70%-uk vesz igénybe apai szülési szabadságot, ami jelentős mértékben csökkentheti a nők szülési utáni depresszióját. A kutatásból kiderült az is, hogy a leendő apák találkozása egy szakértővel a baba 12. hete előtt meghatározó fontosságú, az ő bevonódásukat jelentős mértékben megnöveli. A pszichológus felhívta a figyelmet: annak ellenére, hogy egyre többen felismerik, hogy az apáknak már a családtervezésben is részt kell(ene) venniük, az erről szóló programok alig érik el az apákat, ahogy a Svédországban 70 éve bevezetett apáknak szóló születéskészítő tanfolyamok sem érték el hatásukat, az apák ugyanis nem érzik magukat megszólítva. A feladat tehát az: úgy szóljunk az apákhoz, hogy ők is megértsek – összegezte az előadó. A munka-magánélet összeegyeztethetőségével kapcsolatban ismertette a kettős terhelésből fakadó fáradtságot és depressziót, amelyek az intimitásra és a szexualitásra, és ezáltal a termékenységre is negatív hatással vannak. Elmondta azt is, hogy közel 100 publikáció áttekintése után kiderült, hogy a szülői elégedettség és a gyerekszám között negatív összefüggés van, amelynek okai a szerepkonfliktusokban, a személyes szabadság csökkenésében és a szexuális élet beszűkülésében keresendők. A szülőséghez szükséges kompetenciákra és attitűdökre fel kell tehát készíteni a szülőket – vonta le a következtetést, majd néhány kutatási javaslatot fogalmazott meg a KINCS számára, például: apák szerepe az első és többedik gyermek vállalásában; kisgyermekes apák munka-magánélet egyensúlyának vizsgálata; a nemzetközi és hazai apai szülési szabadság gyakorlatának elemzése, szülészeti felkészítő programok áttekintése és tartása.

Spéder Zsolt, a KSH NKI igazgatója az előző előadás-hoz kapcsolódva kiemelten hangsúlyozta a férfiak kettős terhet. Ismertette egy 2016-os kutatás eredményét, miszerint újra erősödik a hagyományos, pénzkereső férfi-szerep Magyarországon. A férfiak újra egyre fontosabbnak tartják sikereket elérni a munkában és ugyanakkor fontos számukra a legfontosabb családi döntéshozó szerep. A megkérdezett apák szerint legfontosabb feladatuk az anyagiak biztosítása (32%) és a szeretet nyújtása (21%), legkevésbé fontos az iskolai ellenőrzés (0.5%), a napi ellátás és a fegyelmezés (3-3%). Arra a kérdésre, hogy szerintük melyik a legjobb megoldás a munka és

magánéleti teendők összehangolására, a következő szokások születtek: 40%-uk szerint az, ha anya otthon marad a gyermekkel és apa teljes munkaidőben dolgozik, 35%-uk szerint anya részmunkaidőben, apa teljes munkaidőben dolgozzon, 19% szerint mindketten teljes munkaidőben dolgozzanak. Ehhez képest a magyar valóság az utóbbihoz közelít – fűzte hozzá az előadó. Végül ismerttetett egy nemzetközi (német-magyar) összehasonlítást: míg a 20-44 éves magyar férfiak 90% fölötti arányban gondolják azt, hogy a férfinak kell eltartani a családját, a német férfiak csak kevesebb, mint harmada ért egyet ezzel. Míg a német férfiak negyede, a magyar férfik háromnegyede ért azzal egyet, a férfinak nem való, hogy háztartásbeli legyen. Közel hasonló eredmények születtek viszont azzal kapcsolatban, hogy gyermekeik érdekében a férfiaknak kevesebb energiát kellene fordítaniuk munkájukra (55%, illetve 60%) és abban is, hogy nem jó a gyermeknek, hogy nevelésüket az apa teljesen az anyára hagyja (70%, illetve 90%). A szakértő szerint mindebből egy meghasonlott, ellentmondásos magyar apakép rajzolódik ki, amelyben erőteljesen keverednek a hagyományos és a modern apai elemek.

Andrek Andrea pszichológus *Kettőn áll a vásár!* című előadásában a legfontosabb, gyermekvállalást akadályozó tényezőként említette a párkapcsolati problémákat, az egyedülálló szülőséget, az aggodalmat, az intim kapcsolatok zavarát, tanulmányok, karrier és személyes tervek fontosságát, az életkor, az időt és az energiát valamint az anyagi háttér hiányát. Hangsúlyozta: mind a terápiás gyakorlatból, mind a kutatásokból kiderül, hogy a gyermekvállalás transz- és intergenerációs kérdés, ezért már most tenni kell a megszülető gyerekek kötődésének erősítése érdekében, hogy a következő generációk is kötődésre képesek legyenek. Ismertetett egy saját vizsgálati eredményt is, mely szerint a szülő-magzat kötődését – mint fontos prevenció lehetőségét – befolyásoló legfontosabb tényezők: az anya életkora (negatív korreláció!), a magzat ún. gesztációs kora (tapasztalás, személyes élmények a magzattal kapcsolatban; pozitív korreláció), az anya szoptatási hajlandósága (ami ugyancsak transzgenerációs kérdés; pozitív korreláció), valamint az apáknál a paritás (vagyis hányadik gyerekről van szó; negatív korreláció!). A szakember szerint a gyermekvállalás rejtett tényezői a családon belüli erőszak, az első gyermek traumatikus születésélménye, az eredő család szerepeinek hatása a jelenre, az első gyermek utáni egymásra találás ereje és a másik elvesztésének félelmei, testvérféltékenység témába bújtatva.

Várfalvi Marianna, a Védőnőkért, Új Szülőkért és Új-szülöttekért Alapítvány elnöke emlékeztetett: éppen aznap 103 éves a magyar védőnői szolgálat. Elmondása szerint a védőnői hálózatra elsősorban demográfiai okból (csecsemőhalandóság csökkentése, és a nemzet számbe-
 li erősítése) és tájékoztatási céllal volt szükség. Elmondása szerint a védőnői gondozásban átalakult az apák szerepe: míg régebb elsődleges feladatuk volt az anyák támogatása és a velük való kapcsolattartás, mára jelentősen változott az apák részvétele a gyermekgondozásban, az ezzel kapcsolatos társadalmi szemlélet, az egészségügyi jogi és ellátási környezet, és így a védőnői szemlélet és módszertan is módosult.

*

Az előadásokat követően izgalmas kerekasztal-beszélgetések zajlottak. Először **Bedő Imre**, a Férfiak Klubja elnöke, **Süveges Gergő** újságíró, **Szabó Endre**, a NOE korábbi elnöke és **Krúdy Tamás** újságíró osztották meg gondolataikat az apák és férfiak szerepéről a gyermeknevelésben; majd **Daru Gábor** (Duna tv), **Back Réka** (Karc FM), **Máthé Zsuzsa** történész-blogger (Családban marad) és **Ficza János** blogger (Apu-Kalipszis) beszélgettek az apák megjelenéséről a médiában.

Az első beszélgetés résztvevői egyetértettek abban, hogy egyikőjük sem mintaapa, de mindannyian igyekeznek jó, azaz aktív és jelenlévő apává válni, ami viszont nem megy egyik napról a másikra; az apaságot tanulni kell és ez nem egy feszültségmentes folyamat, mert a legtöbben beleesnek abba a hibába, hogy az anyát követik, utánozzák, miközben az apának egészen más lenne a szerepe. Bedő Imre szerint „ez egy érési folyamat, mind a saját személyiségünkben, mind a párkapcsolatunkban”. Székely András, a beszélgetés egyik moderátora ezt a dilemmát így fogalmazta meg: „egy férfi akkor tud apává válni, ha a nő ezt hagyja és akarja”. A beszélgetőtársak megegyeztek abban is, hogy a család körüli feladatok (gyermeknevelés, háztartás) nem a nő feladata, amelyben a férfi segít, hanem közös tennivaló, amin osztozni szükséges. Manapság túlfilozofáljuk ezeket a dolgokat és zavart okozunk, pedig a dolog viszonylag egyszerű: nincsenek anyai és apai szerepek, munka van – fogalmazott Bedő Imre. Szabó Endre elmondása szerint apasága korán kezdődött és ösztönösen alakult, szívesen kivette belőle a részét és még örömet is lelt benne. Szerinte minden házimunka elvégezhető a férfiak által is. Süveges Gergő szerint fontos, hogy az apa átérezze az anya feladatait is; például miközben „apás” játékokat játszik a gyermekével, nem felejt el, hogy az

így elszakított nadrág az anyának többletmunkát fog okozni. Szerinte az apasághoz három dolog szükséges: gyermekeinkkel kapcsolatban, egymással jóban és szövetségben lenni. Ezek nem mindig teljesülnek egyszerre, de mindháromra szükség van – tette hozzá. Krúdy Tamás arra hívta fel a figyelmet, hogy ellentétben a „papír nem számít” vélekedéssel, kutatások igazolják, hogy a családi munkamegosztás tekintetében az élettársi életmód közelebb áll a szingli életmódhoz, mint a házassági életmódhoz.

A második beszélgetés résztvevői szerint a média leginkább kétféle apa-típust ismer: a bugyuta apát és az agresszív apát. Ficza János szerint az első apakép káros, hiszen az „apaság nem addig tart, amíg vicceskedem a gyermekkel”. Máthé Zsuzsa arra hívta fel a figyelmet, hogy a hírkeresőben az apa szóra leginkább az abúzzsal, erőszakkal kapcsolatos hírek jönnek fel, ami a férfi és nő, illetve az anya és apa ellenségképet erősítik. Daru Gábor szerint a modern irodalomban az apa vagy hiányzik, vagy bajban van. Szerinte a terhelt közép-kelet európai történelemben nehéz, de nem lehetetlen pozitív apaképet sugározni. Back Réka arról beszélt, hogy a mostani fiatalok a mostani sitcomokat nézve nem vállalnak felelősséget, nem köteleződnek el, szórakoznak, és könnyen váltanak kapcsolatot, párt. A beszélgetés második részében arra keresték a választ, hogyan lehet elérni az apákat. Ficza János elmondása szerint apablogjának olvasói 60%-ban nők, de az apák számára fontos témák (például apaság és karrier) esetén a férfiak is reagálnak. Máthé Zsuzsa a munka és a személyes idő összemosódásáról beszélt. Back Réka szerint hiteles arcokkal és történetekkel, Daru Gábor szerint filmekkel – akár könnyű sorozatokkal is – el lehet(ne) érni az apákat.